

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

ارزیان محیط زیست کلان

تبیین نقش گردشگری در توسعه پایدار شهرستان سرپل ذهاب

محمد نظری^۱، ماریا مرادی*^۲، سیده صدیقه یعقوبی^۳، حمید نوذری^۴

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه شهید صدوق mohamad6363@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه خوارزمی m.morady67@yahoo.com

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی دانشگاه خوارزمی

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه شهید صدوق

چکیده:

در قرن حاضر صنعت توریسم یکی از مهم ترین منابع تولید درآمد، اشتغال و ایجاد فرصت های مناسب برای نیل به توسعه پایدار محسوب می شود. این صنعت تا حدی در توسعه اقتصادی- اجتماعی و کالبدی شهرها موثر است. بسیاری از برنامه ریزان ناحیه ای و منطقه ای، صنعت توریسم را راهکاری مهم و مطمئن برای توسعه پایدار نواحی و مناطق معرفی می کنند. باکمال تأسف در شهرستان سرپل ذهاب با وجود قابلیت های گردشگری و جاذبه های توریستی فراوان، این قابلیت به خوبی شناسایی نشد و مورد بهره برداری قرار نگرفته است. این شهرستان با وجود آثار باستانی از گذشتگان و توان ها و جاذبه های طبیعی، آب و هوایی و محیطی یکی از مهم ترین پتانسیل های گردشگری و صنعت توریسم در استان کرمانشاه است. هدف از این تحقیق تبیین نقش گردشگری در توسعه پایدار شهری با تاکید بر شهرستان سرپل ذهاب می باشد. روش تحقیق در این مقاله توصیفی- تحلیلی است. جمع آوری اطلاعات از طریق منابع کتابخانه ای و میدانی به ویژه مصاحبه بهره گرفته شده است. برای پردازش داده ها و اطلاعات از نرم افزار SPSS، EXCEL استفاده شده است. نتایج به دست آمده مشخص می سازد در شهرستان سرپل ذهاب مهم ترین توان های اکوتوریستی عبارتند از تنوع جاذبه های طبیعی زیبا در شهر و اطراف آن دارا بودن رودخانه ها، سراب ها و چشمه سارهای متعدد و فراوانی از جمله رودخانه الوند، دله شیر، هواسان، جگیران، گلم کبود و سراب ماراو، گلو دره، پیران، سراپگرم، قره بلاغ، قلعه شاهین و... منحصربه فرد می باشد. نقش این صنعت در توسعه، بر ساخت های شهرستان و تغییر و تحول اقتصادی- اجتماعی آن و همچنین کیفیت پایین اطلاع رسانی و آگاهی دهی، کمبود مراکز خدمات دهی به گردشگران، نبود تنوع شغلی و عدم سرمایه گذاری دولت و همچنین عدم تمایل بخش خصوصی، عدم وجود زیرساخت های مناسب برای گسترش این صنعت در شهرستان مذکور نام برد.

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

کلمات کلیدی: گردشگری، توسعه پایدار، توسعه شهری، گردشگری شهری، سرپل ذهاب.

۱. مقدمه

امروزه، گردشگری به مثابه گسترده‌ترین صنعت خدماتی دنیا در عرصه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی جایگاهی ویژه را به خود اختصاص داده است (میرزایی، ۱۳۸۸: ۵۰). بررسی گردشگری با توجه به انگیزه‌های مختلف آن نیاز به مطالعات دقیق دارد؛ زیرا نتایجی که از این مطالعات به دست می‌آید در برنامه‌ریزی حوزه گردشگری بسیار موثر است (حمدی و همکاران، ۱۳۸۸: ۲). بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه از صنعت گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند (شریف زاده و مرادی نژاد، ۱۳۸۱: ۵۲). گردشگری از طریق نفوذ و تأثیر بر کلیه جوانب زندگی ساکنین آن منطقه، آن‌ها را چه از نظر اقتصادی و چه از نظر فرهنگی- اجتماعی به رشد می‌رساند (میر لطفی، سرگلزایی، ۱۳۹۰: ۱). در حال حاضر صنعت گردشگری یکی از منابع مهم تولید درآمد، اشتغال و ایجاد زیرساخت‌ها برای نیل به توسعه پایدار محسوب می‌شود (رحمانی، شمس و حاتمی فر، ۱۳۸۹: ۱). بحث‌هایی در خصوص ارتباط گردشگری و توسعه پایدار در دهه گذشته مطرح شد و گسترش یافت (V.R. Van der, 2005, 165). امروزه پایداری به عنوان بخشی اساسی از نظم جدید جهانی شناخته می‌شود (مرادی، رحمانی، ۱۳۸۹: ۱). پایدار بدین معنا نیست که هیچ‌چیز تغییر ننماید. همچنین به معنای مدینه فاضله‌ای که هیچ‌چیز بدی رخ ندهد نیست. یک جامعه پایدار در پی بقا و بهبود مشخصه‌های اقتصادی، محیطی و اجتماعی یک ناحیه است تا اعضای آن بتوانند سالم، بهره‌ور و با لذت به ادامه حیات بپردازند. گردشگری نیز بر توسعه پایدار تأثیر می‌گذارد تأثیر گردشگری بر توسعه پایدار به این معناست که توسعه در آن ناحیه بقا یابد و در طول دوره‌های متعدد پایدار بماند و مانع ایجاد خطر و پس رفت یا وقفه در توسعه برای آن محیط گردد و سایر فعالیت‌ها و فرصت‌ها را محدود نکند.

امروزه گردشگری پایدار در بسیاری از کشورها، به منزله نمادی از هویت فرهنگی و یکی از بخش‌های مهم اقتصادی محسوب می‌گردد (تن، مقامی، ۱۳۹۰: ۱). هدف اصلی توسعه پایدار ارائه روش‌های منطقی در بهره‌برداری از منابع است. به دلیل آن که توسعه پایدار دارای دو جنبه حفاظت از محیط زیست و میراث فرهنگی جوامع است (منصوری، ۱۳۸۱: ۳۷). گردشگری از عوامل اصلی توسعه پایدار در سطوح اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی است (پاپلی و همکاران، ۱۳۸۵). گردشگری به منزله یک عامل مهم در ایجاد اشتغال، سرمایه‌گذاری و توسعه منطقه‌ای و یک عامل انگیزش در اقتصاد عمومی تلقی می‌شود (الیوت، ۱۳۷۹: ۵۵). در رویکرد توسعه پایدار تلاش می‌شود تا ضمن امکان دهی به فرایند توسعه از طریق گردشگری، با حفاظت محیط زیست و اکوسیستم‌ها، پایداری در برداشت از منابع طبیعی را در صنعت گردشگری ممکن کند (زعفرانلو، سیلانه، ۱۳۸۹: ۳). یکی از مهم‌ترین مقصدهایی که روندهای گردشگری جهان را در دهه‌های گذشته تحت تأثیر قرار داده، مراکز شهری است، رشد سفرهای کوتاه مدت این مقصدها را به یکی از اصلی‌ترین مراکز گردشگری تبدیل نموده است (Cooper & others, 2019). محیط‌های شهری به دلیل تمرکز جمعیت، فشارها و خستگی‌های ناشی از کار به عنوان مبدأ مسافرت گردشگران و از طرف دیگر با امکانات رفاهی، فرهنگی، بهداشتی، ارتباطات، بازرگانی و داشتن جاذبه‌های تاریخی توریستی به عنوان مقصد گردشگرها به شمار می‌آید (ترابی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲). هرچند شهرها به علت آلودگی و ازدحام جمعیت دافع جمعیت هستند اما بعضی شهرها به علت دارا بودن مکان‌های تاریخی، مناظر زیبا، مراکز خرید، موزه‌ها و... جذاب گردشگر می‌باشند. گردشگری شهری ترکیب پیچیده‌ای از فعالیت‌های مختلف است که از به هم پیوستن محیط ویژه و قادر